

**Udlændinge- og
Integrationsministeriet**

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Vejledning til kommunernes tilsyn med danskuddannelserne 2020-2022

Indholdsfortegnelse

1. Indledning og formål	3	5. Det pædagogiske tilsyn	14
1.1 Læsevejledning	5	5.1. Udbyders profil og undervisningstilbud.	14
2. Tilsyn med danskuddannelsesområdet	5	5.1.1 Særligt om undervisningens fleksibilitet.....	14
2.1 Hvad er tilsyn, og hvordan føres det?	5	5.1.2 Samarbejde med lokale aktører, virksomheder m.fl.....	14
2.2. Det dialogbaserede tilsyn.....	5	5.1.3 Undervisningens omfang.....	15
2.3. Hvordan kan tilsynet føres	6	5.2. Fysiske rammer	15
2.4. Tilsynets metoder	6	5.2.1 Placeringen.....	15
2.4.1 Risikobaseret metode.....	12	5.2.2 Lokalernes egnethed	15
2.4.2 Tematisk metode	12	5.2.3 Undervisningslokalernes indretning	15
2.4.3 Enkeltstatsbaseret metode	13	5.2.4 Plads til aktiviteter	16
2.5. Redskaber i tilsynet	6	5.2.5 Relevant tilgængelig information	16
2.6. Inddragelse af fagpersoner	7	5.3 Tilsyn med undervisningen.	16
2.6.1 Hvornår skal de pædagogiske kompetencer inddrages.....	7	5.3.1 Observation af undervisning.....	16
2.6.2 Hvorfor skal der inddrages faglige kvalifikationer	7	5.3.2 Fagfællebedømmelse	17
2.6.3 Lovgivning og vejledning	8	5.3.3 Granskning af læreplaner	17
2.6.4 Habilitet i tilsynet	9	5.3.4 Interviews med ledere, undervisere og kursister.....	17
3. Det administrative tilsyn	10	5.3.5 Kursistundersøgelser	18
3.1 Interne administrative procedurer hos danskudbyderen.	10	5.3.6 Fravær og fremmøde.....	18
3.2 Særligt om fravær	10	5.3.7 Gennemførelshastighed.	18
3.3 Særligt om I-kursister	11	5.3.8 Prøvekarakterer	18
3.4 Særligt om indberetning af statistiske oplysninger	11	5.3.9 Lærerkvalifikationer og kompetenceudvikling.....	19
4. Det økonomiske tilsyn	12	5.3.10 Samlæsning på tværs af niveauer.....	19
4.1. Overholdelse af love og regler	12	5.3.11 Planlægning og afvikling af test og prøver	19
4.2 Sammenhæng mellem pris og kvalitet	12	Rapporter mv.....	19
4.3 Særligt om modultakster	12		
4.4 Særligt om gennemløbstider.....	13		
4.5 Særligt ved udbud	13		

1. Indledning og formål

Formålet med kommunernes tilsyn med danskuddannelserne er at sikre, at kvaliteten i danskuddannelserne lever op til bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (BEK nr. 1045 af 24/06/2022). Det betyder en sikring af, at danskuddannelserne gennemføres efter gældende love og regler, men også, at de lever op til lovens overordnede intentioner om at understøtte voksne indvandreres integration og vej til varig beskæftigelse.

Kommunen har pligt til at sætte sig ind i regelsættet om danskuddannelse jf. Vejledning om danskuddannelse (VEJ nr. 9621 af 11/09/2020). Det påhviler desuden kommunen at reagere ved uregelmæssigheder i forbindelse hermed.

Den kommune, der har indgået driftsaftale med en udbyder af danskuddannelse, har også tilsynsforpligtelsen med den udbudte uddannelse. Det gælder både for private udbydere og kommunale udbydere. Hvis flere kommuner har lavet en aftale om danskuddannelse, har de i fællesskab ansvaret. Den eller de driftsansvarlige kommunalbestyrelse(r) skal hvert andet år indsende en rapport om tilsynet med udbyderen til Styrelsen for International Rekruttering og Integration om udviklingen på området. Hvis flere kommuner har fælles tilsynsforpligtelse, gælder det også, at der kun skal sendes én tilsynsrapport. Dog skal der redegøres for hvilke kommuner, der har ført tilsyn med hvilken udbyder og hvordan rollefordelingen har været.

Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at der føres tilsyn med kommunens samlede undervisningstilbud, herunder tilbud til både integrationskursister (herefter I-kursister) og selvforsørgende kursister (herefter S-kursister).

Denne vejledning uddyber og præciserer Vejledning om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (VEJ nr. 9621 af 11/09/2020) og skal understøtte den generelle kvalitet af det løbende tilsyn samt give konkrete anvisninger vedr. indsendelse af tilsynsrapporten til SIRI.

For den enkelte kommunalbestyrelse handler arbejdet med tilsynet og tilsynsrapporten især om, hvordan rammerne for danskuddannelsen og udbyderens resultater kan belyses - både i forhold til at sikre, at love og regler overholdes, og i forhold til kommunens samlede mål for danskuddannelserne, og det tilknyttede ressourceforbrug. Det er således vigtigt, at arbejdet med tilsynet kan tilrettelægges, så det samlet set giver mening, også i forhold til lokale udviklingsaktiviteter og lokale pejlemærker og visioner for danskuddannelserne.

Tilsynet omfatter et administrativt, økonomisk og pædagogisk tilsyn. I denne vejledning ligger hovedvægten på det pædagogiske tilsyn.

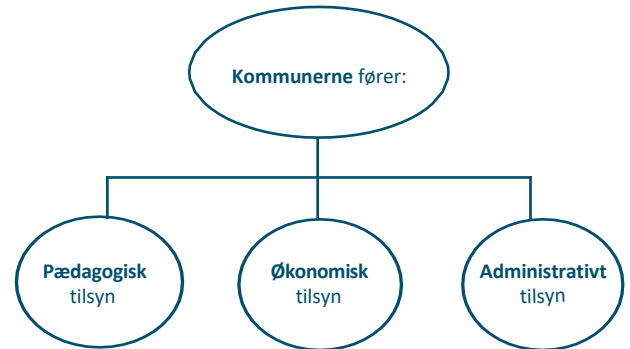
1.1 Læsevejledning

Vejledningen består af en vejledningsdel og en indberetningsskabelon. Skabelonens enkelte dele er uddybet i vejledningen, og der henvises under hvert punkt til en forklaring i vejledningen.

Skabelonen skal anvendes ved indsendelse af tilsynsoplysningerne til Styrelsen for International Rekruttering og Integration.

Selve vejledningen er opbygget med en kort indledning til selve fagligheden omkring tilsynet, herunder en beskrivelse af, hvad tilsynet indebærer, og hvordan det skal føres. Derefter beskrives det administrative og det økonomiske tilsyn kort, efterfulgt af en lidt længere redegørelse for det pædagogiske tilsyns enkelte dele. Der skelnes i vejledningen mellem selve tilsynet og kravet til tilsynsrapporten, som er snævrere og har mere karakter af afrapportering.

Der anvendes to forskellige forklarende BOKSE. En faktaboks og en vidensboks. Faktaboksens indhold er hentet fra vejledning om danskuddannelse for voksne indvandrere m.fl. nr. 9621 af 11/09/2020. Vidensboksen vil typisk være henvisninger til rapporter, hvor man kan læse mere om et givent emne.

2. Tilsyn med danskuddannelsen

2.1 Hvad er tilsyn, og hvordan føres det?

Et tilsyn er en række aktiviteter, der udføres med henblik på at overvåge eller kontrollere, at fastsatte regler overholdes. Det betyder, at der altid er et mål for tilsynet, og at tilsynet skal være sat i rammer, der sikrer, at man kan få svar på det, man spørger om. På danskuddannelsesområdet betyder det, at tilsynet foregår efter en beskrevet systematik omkring, hvordan den økonomiske, den administrative og den pædagogiske kvalitet sikres - dvs. en tilsynsplan.

Tilsynsplanen indeholder normalt en procesplan eller et årshjul, der viser hvilken type af kvalitetssikring, der i det daglige arbejdes med, og hvilke der arbejdes med fx kvartalsvis, årligt eller hvert andet år. Som et led i tilsynsplanen indgår normalt også en evaluering over perioden samt overvejelser om, hvorvidt tilsynet og tilsynets metoder på tilstrækkelig vis giver det billede og sikrer den kvalitet af danskuddannelsen, som kommunen ønsker. Derudover er det væsentligt, at den indeholder en plan for opfølgning på de fund tilsynet gør. Det kan både være en plan for, hvordan der løbende følges op, og en plan for, hvordan der følges op når tilsynsperioden evalueres.

Alle parter, både kommuner og udbydere af danskuddannelserne får i reglen mest ud af et tilsyn, hvis der er et overordnet fokus på udvikling af kvaliteten frem for et entydigt kontrolfokus. Det betyder, at der kan opstilles forbedringsmål, der er rettet mod at sikre en udvikling, der både skaber værdi for den enkelte kursist, for udbyderen og for kommunen. Kontrol vil imidlertid altid være en del af et tilsyn, og der er grundlæggende forhold ved uddannelsesdriften, der skal sikres og indberettes løbende. Et system for kvalitetsudvikling og kontrol er ofte en forudsætning for at foretage et kvalificeret tilsyn.

Fakta

Tilsynet kan føres med en løbende god kontakt mellem kommune og udbyder, fx ved møder eller besøg eller på anden måde. Tilsynet kan endvidere føres ved løbende evalueringer af undervisningen via løbende statistiske indberetninger til kommunen og ved at følge med i virksomhedsplaner, årsberetninger, udbyders hjemmeside m.v.

Det skal herunder nævnes, at udbyderen af danskuddannelse normalt også arbejder systematisk med undervisningskvaliteten. Det vil være naturligt for kommunen at forholde sig til dette arbejde i forbindelse med egne tilsynsaktiviteter.

2.2. Det dialogbaserede tilsyn

Tilsynet med danskuddannelserne føres som et dialogbaseret tilsyn. At et tilsyn er dialogbaseret betyder, at dialogen mellem udbyder af danskuddannelse og tilsynskommune er helt central. Det gælder både den kontinuerlige dialog omkring aktiviteter, drift, kursister og aktiviteter direkte tilrettelagt med henblik på at kontrollere aktiviteterne og udvikle kvaliteten. Den dialogbaserede tilgang anvendes ved alle tilsynsområder såvel pædagogisk, som administrativt og økonomisk tilsyn. At tilgange er dialogbaseret skal ikke forstås som at dialog kan erstatte kontrol, men at dialog overordnet set skal finde sted både i det løbende samarbejde og de løbende tilsynsaktiviteter

Grundlæggende for dialogen er en fælles forståelse for mål, udfordringer og forandringsbehov, fx anskueliggjort gennem definerede mål for kvalitetsudvikling, resultatkontrakter eller lignende.

2.3. Det løbende tilsyn

Tilsynet skal føres løbende jf. afsnit 2.1. om, hvad et tilsyn er. Det betyder, at forskellige typer af tilsynsvirksomhed normalt finder sted løbende gennem et år – enkelte hvert andet år. Det løbende tilsyn kan beskrives gennem et årshjul eller en procesplan eller lignende. Der er således aktiviteter, der er relevante at udføre flere gange årligt, og andre der giver mest mening at udføre halvårligt eller årligt. Møder vedr. den daglige drift er ofte hyppigere forekommende end møder med særligt indhold eller et direkte tilsyn med fx undervisningen og det er erfaringen, at mange kommuner ser disse møder som hjørnesten i tilsynet.

2.4. Tilsynets metoder

Overordnet set opererer de fleste tilsyn på undervisningsområdet med tre metoder, som inden for danskuddannelsesområdet og i forhold til den enkelte kommunes behov kan anvendes og sammensættes, så de giver mest mening og værdi for det samlede tilsyn.

2.4.1 Risikobaseret metode

Den risikobaserede metode handler om at sætte fokus på de områder, hvor typisk statistiske data peger på, at der kan være en risiko for, at danskuddannelsesbuddet ikke har den ønskede kvalitet. Disse områder kan lokaliseres ved at screene uddannelsesaktiviteterne med udgangspunkt i fx statiske indberetninger som fravær, karaktergennemsnit og gennemløbstid eller andre evalueringer og sætte dem i relation til de overordnede mål med uddannelsen. Metoden kan være med til at afgrænse tilsynet således, at der fokuses på områder, hvor der kan være udfordringer og muligheder for udvikling. Den kan også være med til at sikre, at der ikke føres et såkaldt overtilsyn, fx med områder, som tidligere tilsyn og data viser fungerer godt.

2.4.2 Tematisk metode

Den tematiske metode kan sætte fokus på enkeltområder inden for det pædagogiske, det administrative og det økonomiske tilsyn. Det kan være enkeltområder, som den risikobaserede tilgang viser, der er brug for at uddybe og belyse, eller fordi der er ønske om at styrke udviklingen inden for et bestemt område, som fx kan være et lokalt udviklingsmål eller andet, der er aftalt med udbyderen. Metoden anvendes stort set altid i forbindelse med tilsyn med selve undervisningens kvalitet.

2.4.3 Enkelt-sagsbaseret metode

Enkelt-sagstilsyn handler ofte om at følge op på konkrete henvendelser fra kursister, undervisere eller myndigheds-personer vedrørende en bekymring eller et muligt problem. Det er altså en tilsynsaktivitet, der sættes i gang uden for de planlagte tilsynsaktiviteter. Det kan også være en lokal opfølgning på et bekymringsaspekt ved et tidligere tilsyn.

2.5. Redskaber i tilsynet

Tilsynet med danskuddannelserne kan føres på forskellige måder og med anvendelse af flere forskellige redskaber. Nogle af de mest gængse er følgende:

- Møder
- Dokumentstudier
- Statistik
- Observationer
- Evalueringer

Inddragelse af redskaber afhænger af det område, der er fokus på:

Møder, hvor aspekter af det daglige samarbejde, driften og undervisningen drøftes, kan have en særlig form og kadence. Dog har møder normalt en uformel karakter uden fokus på kontrol, og ofte indgår de ikke i aktivt i en samlet tilsynsplan med tilhørende systematik og fokus på opfølgning. Så selvom møderne er centrale, er det vigtigt, at der skelnes mellem samarbejds-møder og egentlige tilsynsaktiviteter med fokus på kontrol. Der kan godt finde tilsynsaktiviteter sted på et møde, men det anbefales, at disse aktiviteter angives som tilsynsaktiviteter - både på mødet og til tilsynsplanen.

Dokumentstudier kan anvendes supplerende i forhold til at få generelt overblik over udbyders aktiviteter. Det kan være granskning af virksomhedsplaner, årsberetninger mv.

Dokumentstudier kan også anvendes i forhold til kontrol, fx stikprøvekontrol i forbindelse med det økonomiske tilsyn, det administrative tilsyn, herunder kursistens rettidige dansktilbud, lærerkvalifikationer eller andet. Endelig kan dokumentstudier ofte være centrale i det pædagogiske tilsyn fx gennem studier af læreplaner.

Observationer kan anvendes i forbindelse med undersøgelse af undervisningens lokaler, personalets tilgængelighed og lignende. Det kan også handle om at undersøge, om der er tilstrækkeligt gode muligheder for den enkelte kursist i forhold til at få den information, der er behov for. Endelig kan det også handle om observation af selve undervisningen.

Statistik kan handle om at skabe sig et overblik over danskuddannelserne og opfange evt. problemer gennem systematiske indberetninger om fravær, gennemførelshastighed pr. modul og pr. danskuddannelse og prøveresultater. Data fra indberetningerne kan sammenlignes med både landsgennemsnittet, og med tal fra udbydere af danskuddannelse, der har sammenlignelige vilkår.

Evalueringer, både kvalitative og kvantitative data, kan anvendes til at få informationer om kursisternes tilfredshed med uddannelsesstilbuddet. Enkelte interviews med lærere og kursister kan desuden anvendes til at få uddybende informationer, men kan ikke stå alene eller træde i stedet for en egentlig evaluering. Endelig kan det være en god idé at inddrage udbyderens undersøgelser, hvis de findes. Disse kan heller ikke stå alene, men kan være et godt bidrag til den samlede dataindhentning.

2.6. Det pædagogiske tilsyn – inddragelse af fagpersoner

I forbindelse med udarbejdelsen af tilsynsrapporten skal kommunen inddrage personale med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne. Med pædagogiske kompetencer menes der personer, som har faglighed inden for området dansk som andetsprog for voksne, og som har den nødvendige brede viden og erfaring, der skal til, for at undersøge og perspektivere danskundervisningen.

2.6.1 Hvornår skal de pædagogiske kompetencer inddrages

Tilsyn med danskuddannelserne indbefatter et økonomisk, et administrativt og et pædagogisk tilsyn.

Fakta

I forbindelse med udarbejdelse af tilsynsrapporten skal kommunen inddrage personale med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne i opfølgning og vurdering af undervisningens kvalitet. Dette kan eventuelt foregå i et samarbejde mellem flere aftalekommuner.

De tre fokusområder er alle nødvendige for at sikre en samlet vurdering af uddannelsernes kvalitet. Deres forskellighed betyder dog, at der er behov for at anvende forskellige metoder og kvalifikationer i tilsynet alt efter om man fx ser på økonomi, statistik eller læreplaner.

I forhold til det pædagogiske tilsyn er det nødvendigt med inddragelse af personale med faglighed inden for dansk som andetsprog for voksne udlændinge. Dette gælder i nogen grad i forhold til tilrettelæggelse af tilsynet og i høj grad i forhold til den praktiske udførelse, samt i forhold til vurderingen af det samlede tilbud, som også indbefatter konklusioner af det administrative og økonomiske tilsyn. Hvis tilsynet fx indledes med en risikobaseret vurdering, der viser, at karaktergennemsnittene inden for de enkelte danskuddannelser afviger væsentligt fra landsgennemsnittet kan det give anledning til særlige fokusområder for det pædagogiske tilsyn og konkrete undersøgelser i forbindelse hermed.

De pædagogiske kompetencer skal inddrages, hvor det giver mening i forhold til det samlede tilsyn, fx i forhold til hvor og hvordan tilsynet bedst fokuseres, i forbindelse med tilsyn med test og prøver, undervisningsobservation mv. eller hvis der er et særligt pædagogisk tema for tilsynet.

2.6.2 Hvorfor skal der inddrages faglige kvalifikationer?

Formålet med inddragelse af fagpersoner er at kvalificere tilsynet med undervisningens kvalitet. Både i forhold til udbyders undervisningstilbud, indholdet i undervisningen og med henblik på at sikre, at statistisk materiale sættes i de rette rammer og tolkes korrekt.

Med undervisningens kvalitet menes der, at opgaveløsningen lever op til danskuddannelsernes mål og de kriterier, der fremgår af fagets fagbeskrivelse i Bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.

Den faglige kvalitet hænger som udgangspunkt sammen med danskuddannelsernes resultater, som imidlertid er vanskelige at fastlægge og vurdere. Det betyder, at man i tilsynet er nødt til at se på forskellige standarder som indikatorer for kvaliteten. Det kan fx være undervisernes uddannelse, normer for karaktergennemsnit eller faglige standarder for voksenpædagogiske læringsmiljøer, samt pædagogiske og didaktiske metoder inden for dansk som andetsprog for voksne udlændinge. De faglige kvalifikationer er med til at sikre, at vurderingen tager udgangspunkt i disse normer på området, at tilsynet forstår indikatorerne og ikke tager udgangspunkt i normer på andre områder. Det kan fx være undervisning i dansk som andetsprog på børneområdet, som er underlagt andre love og regler, som organiseres anderledes, og som har helt andre faglige mål. Ved at anvende standarder for tilsynet sikrer man sig desuden, at tilsyn kan reproducere og sammenlignes – både internt mellem de forskellige tilsynsrunder og eksternt mellem kommuner.

At inddrage faglige kompetencer i tilsynet er for mange kommuner relativt nyt. Det betyder ikke, at der ikke er blevet ført et tilsyn, men at tilsynet har været udført primært på de områder, hvor der var kompetencer til at udføre det – oftest på det administrative og økonomiske område. Set fra et tilsynsperspektiv har den manglende inddragelse haft konsekvenser for tilsynets validitet og reliabilitet, og resultatet har i mange tilfælde været, at kommunerne ikke har haft de nødvendige oplysninger for at kunne vurdere og konkludere tilfredsstillende på den samlede kvalitet.

Et eksempel på et sådan tilsyn kan være, at man besøger undervisningen i en klasse på danskuddannelse 1, som sprogcenterlederen har udpeget. Undervisningen virker til at være af god kvalitet, der er en god stemning på holdet, men den tilsynsførende, som ikke har en faglighed inden for dansk som andetsprog bemærker alligevel, at undervisningen ikke fremstår som værende beskæftigelsesrettet, da man ikke snakker om job eller øver jobsamtaler. Tilsynet følges ikke op med dokumentstudier eller interviews.

Indledningsvist er det uheldigt, at der ikke er foretaget en risikoscreening i forbindelse med planlægningen af tilsynet. Tilsynet kender derfor ikke væsentlige forhold som fx karaktergennemsnit og gennemførselshastighed og heller ikke andet, der kunne have peget på, at der var særlige områder, der var værd at holde øje med. Derfor er det sprogcenterlederen, der får lov til at bestemme hvor undervisningen skal observeres. Sprogcenterlederen har ikke været involveret i tilsynets mål og planlægning og kan derfor kun vælge tilfældigt, eller måske ud fra andre kriterier, end dem der ville være fastsat, hvis viden om danskuddannelsen havde været involveret i planlægningen af tilsynet.

Kursisterne gennemfører måske hurtigere end landsgennemsnittet og med et bedre karaktergennemsnit, men hvis tilsynsbesøget ikke er planlagt, findes det ikke, hvorfor dette er tilfældet. Det undersøger heller ikke om undervisningen er beskæftigelsesrettet, da man ikke kigger på, hvordan de fund, man gør på observationsdagen, passer ind i en samlet plan for kursisterne, samt hvilke pædagogiske overvejelser, der ligger forud for dagens undervisning.

Den tilsynsførende, som ikke kender fagligheden i dansk som andetsprog for voksne, kan forholde sig alment til undervisningen, men ikke til de sprogfaglige, -didaktiske og -pædagogiske elementer, som derfor ikke undersøges.

Den manglende systematik og deraf manglende overblik betyder, at man ikke kan konkludere noget samlet om den pædagogiske kvalitet på det pågældende sprogcenter for den pågældende tilsynsperiode. Det betyder også, at det potentiale for udvikling af både undervisningen og den samlede danskuddannelse, der kunne have været til stede, hvis tilsynet havde været mere systematisk, ikke indfries og dermed ikke kan anvendes i kommunens samlede strategi på området.

2.6.3 Lovgivning og vejledning

I det følgende redegøres for de kompetencekrav, der er bestemt i bekendtgørelsen om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. og som minimum skal overholdes i forbindelse med kommunernes tilsyn med danskuddannelserne. Derudover følger forslag til kompetencekrav, der ikke er bestemt, men som efter Styrelsens vurdering kan være med til at løfte tilsynet og skabe mest mulig kvalitet i dette.

Det fremgår af bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (BEK nr 1045 af 24/06/2022) § 21, stk. 4, at den driftsansvarlige kommunalbestyrelse fører tilsyn og hvert andet år sender en rapport til Styrelsen for International Rekruttering og Integration om udviklingen på området. Ved udarbejdelsen af rapporten inddrager kommunalbestyrelsen personale med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne i opfølgning og vurdering af undervisningens kvalitet. Det uddybes desuden i Vejledning om danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. (VEJ nr. 9621 af 11/09/2020) at kommunen, i forbindelse med udarbejdelse af tilsynsrapporten, skal inddrage personale med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne i opfølgning og vurdering af undervisningens kvalitet. Det fremgår endvidere at dette eventuelt foregår i et samarbejde mellem flere aftalekommuner.

Der skal altså inddrages personale med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne i opfølgningen og vurderingen af undervisningens kvalitet.

Det præciseres i den udfoldede vejledning til kommunernes tilsyn med danskuddannelserne, at der, med pædagogiske kompetencer i dansk som andetsprog for voksne udlændinge, menes en person, der har faglighed inden for området dansk som andetsprog for voksne, og stor erfaring med danskuddannelsernes tilrettelæggelse og organisering, og som dermed er bekendt med danskuddannelsernes opbygning, den faglighed, der kendetegner området samt bekendtgørelsens fagbeskrivelser.

At have uddannelsen til lærer i dansk som andetsprog er dog ikke nødvendigvis det samme som at have egentlige tilsynskompetencer, herunder kendskab til lovgivning og metoder i tilsynet. For at kunne understøtte hele tilsynet, herunder den metodevariation dette kræver, bør den involverede fagperson i tilsynet yderligere have:

1. Et grundlæggende indblik i danskuddannelsesloven og –bekendtgørelsen, herunder kravet om tilsyn.

2. Praktisk erfaring med danskundervisning samt de nødvendige faglige og pædagogiske kvalifikationer til at kunne vurdere undervisningen. Dette kan fx være erfaring med kursus- og undervisningsudvikling, evaluering eller andre tilsvarende pædagogiske opgaver mv.

3. Kendskab til tilsynsmetoder fx evaluering, observation, dokumentgranskning af læreplaner herunder deres sammenhæng med den aktuelle undervisning, evaluering og test/eksamen. Det vil også være en fordel hvis den tilsynsførende har kendskab til risikobaserede metoder, fx ift. kontrol af sikkerhed omkring test og prøver, samt granskning af statistik som karaktergennemsnit og analyse af årsager til eventuelle afvigelser.

4. I nogle få tilfælde kan en tilsynsførende være velkvalificeret uden at have formelle kompetencekrav. Det kan f.eks. være, hvis den pædagogiske tilsynsførende har dele af uddannelsen til lærer i dansk som andetsprog eller en anden tilsvarende uddannelse, der sandsynliggør at vedkommende har opnået kendskab til de krav, der stilles til undervisningen af voksne udlændinge på danskuddannelserne, og som samtidigt kan dokumentere at have kendskab til, hvilke krav, der stilles til undervisningen på de tre danskuddannelser fx gennem undervisningserfaring fra danskuddannelserne, fra uddannelsen til lærer i dansk som andetsprog (DAV) eller lignende. Det er kommunerne der har ansvaret for, at de rette kvalifikationer anvendes i forbindelse med tilsynet. Erfaring og uddannelse inden for dansk som andetsprog på børneområdet sidestilles ikke med er uddannelse og erfaring inden for dansk som andetsprog på voksenområdet, da der er tale om to grundlæggende forskellige tilbud.

2.6.4 Habilitet i tilsynet

Det skal sikres at den tilsynsførende ikke er inhabil; fx at den tilsynsførende ikke er ansat på den sprogskole, der føres tilsyn med, medlem af sprogskolens bestyrelse eller lignende. Det anbefales endvidere, at den tilsynsførende ikke har været ansat, gift eller nært beslægtet med personer, der underviser på sprogskolen inden for de sidste 5 år før tilsynet føres.

3. Det administrative tilsyn

Kommunernes administrative tilsyn med danskudbyderen skal overordnet sikre, at der er rationelle og effektive arbejdsgange imellem kommunen og danskudbyderen. Her tænkes først og fremmest på de områder, hvor kommunen og danskudbyderen har kontakt ift. kursistens danskuddannelsesforløb hos danskudbyderen. Disse arbejdsgange skal glide så let og ubesværet som muligt, så de ikke hindrer kursisten i at modtage undervisning hos danskudbyderen. Dette gælder bl.a. ved henvisning af kursisten til danskuddannelse, ved betaling af modultakst og oprykning af en kursist fra ét modul til det næste, ved optagelse af kursister, der tidligere har modtaget undervisning ved andre danskudbydere, og lignende situationer.

Der kan være overlap imellem det administrative og det pædagogiske tilsyn. I sådanne tilfælde tilrettelægges kommunens tilsynsaktivitet i henhold til, hvordan det giver bedst mening for kommunen.

3.1 Interne administrative procedure hos danskudbyderen

Det kan være relevant for kommunen at påse, at de interne administrative procedurer hos danskudbyderen er tilrettelagt, så de bedst muligt understøtter kursistens danskuddannelsesforløb eller som minimum ikke hindrer kursistens danskuddannelsesforløb unødigt. Desuden skal det sikres, at administrationen af depositum forvaltes efter reglerne i kommunen og på sprogcentret. Endelig kan kommunen have særlig opmærksomhed på danskudbyderens procedurer for tilmelding af kursister til de afsluttende dansk- og vidensprøver. Det er væsentligt, at denne procedure foregår optimalt, fordi for sen tilmelding til prøverne kan forhale kursisternes afslutning af danskudda-

Fakta

Tilsynet skal sikre, at der er rationelle og effektive arbejdsgange mellem udbyder og henvisende myndighed.

Kommunen skal desuden påse, at driftsaftalen bliver administreret på en måde, så kommunen bedst muligt kan sikre en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse af offentlige midler.

nnelse, og fordi prøverne i sig selv er rettighedsgivende.

Kommunen kan endvidere have særlig opmærksomhed på danskudbyderens procedurer for holdsætning af kursister, herunder hvordan danskudbyderen sikrer, at kursisten kommer på det hold, der passer til kursistens mødetider ift. til arbejde, praktik eller lignende.

3.2 Særligt om fravær

Kommunens udbyder af danskuddannelse har et ansvar for at melde kursisternes fravær til kommunen så hurtigt som muligt. Kommunen har omvendt ansvar for så hurtigt som muligt at følge op på fraværsindberetningerne fra udbyderen. Det enkelte sprogcenters fravær kan ses på www.integrationsbarometer.dk, men kan også findes på de kommunespecifikke dataark om danskuddannelserne, der uploades på www.integrationsviden.dk forud for indberetningen til SIRI.

Der kan findes inspiration til håndtering af fravær på www.integrationsviden.dk (søg under viden). Se endvidere mere om fravær under afsnittet om pædagogisk tilsyn pkt. 5.3.6.

3.3 Særligt om I-kursister

Kommunerne og danskudbyderne har et særligt ansvar, når det gælder I-kursister. Her skal kommunen og danskudbyderen i samarbejde sikre, at integrationsprogrammet bliver sammensat på en måde, så kursisten igennem hele forløbet har praktisk mulighed for både at deltage i forskellige virksomhedsrettede aktiviteter og deltage i danskundervisning hos danskudbyderen.

3.4 Særligt om indberetning af statistiske oplysninger

Kommunen skal sikre, at udbyder opfylder kravene til indberetning af statistiske oplysning mv. til Udlændinge- og Integrationsministeriet, jf. § 20, stk. 3, i bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., samt lovpligtige krav til data til de henvisende kommunale myndigheder. Dette kan bl.a. sikres ved, at kommunen i forbindelse med tilsynet undersøger, om udbyderen har en beskrevet praksis i forhold til at sikre de nødvendige retninger, samt at kommunen løbende spørger ind til emnet.

4. Det økonomiske tilsyn

Det økonomiske tilsyn skal overordnet sikre en lovlige og hensigtsmæssig ressourceudnyttelse af offentlige midler. Det betyder, at kommunen skal påse at regler om fx modultakstfinansiering overholdes. Kommunen skal desuden løbende have fokus på sammenhængen mellem pris og kvalitet, herunder om kommunen får den bedst mulige kvalitet til prisen i danskuddannelsestilbuddet.

Det økonomiske tilsyn indebærer ikke en decideret revisionsopgave. Men som en del af det økonomiske tilsyn bør kommunen kontrollere den årlige revision, der foretages af danskudbyderen, for at undersøge, om der er anmærkninger eller lignende til regnskabet.

Hvis der er anmærkninger til regnskabet, anføres det i afrapporteringen til SIRI.

4.1. Overholdelse af love og regler

Kommunen har pligt til at sætte sig ind i regelsættet om danskuddannelse jf. Vejledning om danskuddannelse (VEJ nr. 9621 af 11/09/2020). Kommunen skal føre økonomisk tilsyn med at udbyderne administrerer i overensstemmelse med gældende regler.

Det påhviler desuden kommunen at reagere ved uregelmæssigheder i forbindelse hermed.

4.2 Sammenhæng mellem pris og kvalitet

Det økonomiske tilsyn indebærer ikke et ensidigt fokus på modultakstens størrelse. Det økonomiske tilsyn omhandler

Fakta

Kommunalbestyrelsen skal påse, at driftsaftalen bliver administreret i overensstemmelse med love og regler på danskuddannelsesområdet og på en måde, så kommunen bedst muligt sikrer en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse af offentlige midler.

kommunens vurdering af modultakstens størrelse relateret til kvaliteten af danskuddannelsestilbuddet og det er denne sammenlignende vurdering, der kan inddrages i tilsynet. I forhold til undervisningens kvalitet, kan effektivisering være en parameter, men ikke altid et mål, da undervisningstilbuddet skal vurderes sammenhængende. og i forhold til uddannelsen øvrige mål.

I afrapporteringen får redegørelsen for det økonomiske tilsyn konkluderende karakter, da rapporten skal indeholde en vurdering af, hvorvidt der sker en hensigtsmæssig udnyttelse af offentlige ressourcer i betalingen for danskuddannelsestilbuddet i kommunen.

4.3 Særligt om modultakster

Modultaksterne for alle landets sprogcentre offentliggøres på www.integrationsbarometer.dk. Lands gennemsnittet fremgår ligeledes af den indberetningsskabelon der uploades på www.integrationsviden.dk forud for indberetningen til SIRI. Kommunen skal selv tilføje egne data i skabelonen.

4.4 Særligt om depositum

Udbydere af danskuddannelse skal opkræve S-kursister et depositum på 2.000 kr. når de henvises til et modul på danskuddannelsen. Depositummet skal tilbagebetales når kursisten består modultesten. Kommunen skal i den forbindelse føre tilsyn med at opkrævning og udbetaling forvaltes efter gældende regler. Tabel med tidsfrister for moduler i forhold til tilbagebetaling af depositum findes i bilag 3 i bekendtgørelse om danskuddannelse (BEK nr. 1045 af 24/06/2022). Tilsynet kan føres som et led i den administrative overvågning ved at undersøge sprogcentres lokale procedurer og kvalitetssikrende foranstaltninger. Stikprøver kan endvidere indgå som metode.

4.5 Særligt ved udbud

Det fremgår af vejledning om Danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. at kommunalbestyrelsen i forbindelse med udbud af undervisningsopgaven skal påse, at driftsaftalen bliver formuleret og administreret på en måde, så kommunen bedst muligt kan sikre en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse af offentlige midler. Hvis opgaven har været i udbud i indeværende tilsynsperiode, bør det økonomiske tilsyn derfor indebære kommunens vurdering af, hvilke forhold der er lagt vægt på i formuleringen af driftsaftalen med den nye udbyder, og hvordan driftsaftalen sikrer en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse af offentlige midler.

5. Det pædagogiske tilsyn

Det pædagogiske tilsyn skal bidrage til sikringen af de bedst mulige rammer for undervisningen af voksne udlændinge og til, at ministeriets mål for danskuddannelserne opfyldes.

Det pædagogiske tilsyn har således både fokus på undervisningstilbuddets samlede sammensætning, fx i forhold til danskuddannelse og virksomhedsrettede tilbud mv., og på fagligheden og de aspekter, der samlet set indikerer et tilbud af høj kvalitet, som fx prøver, resultater og regeloverholdelse.

Det pædagogiske tilsyn har en sammenhæng med statsligt tilsyn med indplacering på danskuddannelserne. Det betyder, at praksis med indplacering bør adresseres i tilsynet, samt at konklusionerne ved det statslige tilsyn skal indgå som en del af afrapporteringen, hvis der har været tilsyn ved kommunens danskudbyder.

5.1. Udbyders profil og undervisningstilbud

Et nærmere kendskab til udbyders profil og undervisningstilbud er en forudsætning for et kvalificeret tilsyn. En udbyder kan have en særligt formuleret profil med fokus på områder, aktiviteter eller undervisningsmetoder, der er væsentlige for kommunens forståelse af dansktilbuddet. Undervisningstilbud refererer til danskudbyderens samlede tilbud under danskuddannelsesloven, herunder danskuddannelse, brancherettede tilbud, virksomhedsforlagt undervisning og tilbud til kursister med særlige behov. Undervisningstilbud indbefatter også undervisningens tilbud i form af dag-, aften- og weekendundervisning.

Fakta

Danskuddannelserne skal bidrage til, at voksne udlændinge, med afsæt i egne ressourcer, udvikler dansksproglige kompetencer til at opnå beskæftigelse og selvforsørgelse. Tilsynskommunen skal påse, at udbyder indgår i et samspil med private og offentlige virksomheder i området.

Tilsynskommunen skal desuden sikre sig, at udbyderen tilbyder en undervisning, som er tilrettelagt fleksibelt med hensyn til tid, sted og indhold for at fremme kursistens beskæftigelse, aktivering og uddannelse.

5.1.1 Særligt om undervisningens fleksibilitet

Dansktilbuddet skal i praksis tilrettelægges som et tilbud, der støtter op om kursistens øvrige liv med praktik, uddannelse, beskæftigelse mv., og på en måde, der ikke opleves som en hindring i forhold til dette. Ud over at tilbyde undervisning uden for normal arbejdstid kan det også handle om at tilbyde forskellige former for blended learning og online learning med forskellige former for rammesat selvstudium tilpasset danskuddannelse og niveau.

5.1.2. Samarbejde med lokale aktører, virksomheder m.fl.

Undervisningens sammenhæng med lokalmiljøet, herunder samspil med lokale virksomheder, både offentlige og

private, er en væsentlig parameter for at sikre et dynamisk beskæftigelsesrettet undervisningstilbud. Samspejlet kan have form af et samarbejde med lokale aktører, herunder kulturinstitutioner, uddannelsesinstitutioner samt virksomheder, og kan indbefatte et egentligt undervisningstilbud på fx en virksomhed eller kursisters besøg på en virksomhed. Men det kan også være undervisning, der er rettet mod relevante brancher, herunder uddannelser i kommunen, hvor sprogcenteret inviterer forskellige brancher, uddannelser og virksomheder på besøg.

5.1.3. Undervisningens omfang

Fra den 1. juni 2022 er den samlede uddannelsesperiode for både I- og S-kursister op til 5 år.

For S-kursister gælder frem til udgangen af juni 2022, at danskuddannelsen skal færdiggøres på 3,5 år inden for den femårige periode, jf. bestemmelserne om klippekort (BEK nr. 1045 af 24/06/2022 - se også bilag 2 heri). Den 1. juli 2022 er reglerne om klippekort blevet afskaffet. Omfanget af danskundervisning forventes herefter i udgangspunktet at være styret af tidsfristerne for tilbagebetaling af depositum for de enkelte moduler.

For udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, skal danskuddannelse kunne påbegyndes senest en måned efter, at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for den pågældende. For udlændinge, der ikke er omfattet af integrationsloven, skal danskuddannelse kunne påbegyndes senest en måned efter, at den pågældende har ansøgt kommunalbestyrelsen om deltagelse i danskuddannelse eller er blevet henvist til uddannelsen som led i aktivering.

For I-kursister er der fastsat et timeloft på gennemsnitligt 15 timer ugentligt.

5.2. Fysiske rammer

Kommunen skal føre tilsyn med undervisningens lokaliteter og skal derfor kende til samtlige lokaliteter. Også dem, der evt. ligger i en anden kommune. Her skal tilsynskommunen påse, at der foreligger den fornødne godkendelse fra kommunalbestyrelsen i kommunen, hvor undervisningen tilbydes, med mindre der er tale om danskuddannelse på en virksomhed. Det er altid tilsynskommunen, som har ansvaret for, at udbyder overholder det til enhver tid gældende regelsæt.

Fakta

Kommunen skal føre tilsyn med undervisningens lokaliteter. Både den forlagte danskundervisning, men også den undervisning som evt. finder sted i en anden kommune.

Tilsynet med undervisningens lokaler og placering handler både om at tilse, at de fornødne tilladelser er indhentet og tilsyn med selve lokalernes egnethed i forhold til undervisning af voksne.

5.2.1. Placeringen

Placeringen er væsentlig i forhold til bekendtgørelsens overordnede præmis om et fleksibelt, relevant undervisningstilbud. Hvis undervisningslokalerne er vanskeligt tilgængelige med offentlig transport, kan det skabe logistiske problemer i forhold til kursisten eventuelle arbejde og praktik.

5.2.2. Lokalernes egnethed

Lokalernes egnethed til forskellige undervisningsaktiviteter handler om at undersøge hvorvidt der er et voksenpædagogisk læringsmiljø og mulighed for relevante fleksible undervisningsaktiviteter, der passer med det undervisningstilbud, kommunen ønsker, og som lever op til bekendtgørelsens mål om relevant metode og faglighed i undervisningen. Ud over egnede undervisningslokaler handler det om evt. studiecenter, IT lokaler, sproglaboratorium, pause- og opholdsrum mv.

5.2.3. Undervisningslokalernes indretning

Undervisningens indretning bør være egnet til undervisning af voksne, og med plads til forskellige hhv. gruppe- og individuelle aktiviteter samt plads til selvstudium. IT i lokalerne, fx projektor, smartboard og adgang til pc eller iPads, kan også være relevant. For at sikre et reelt dansktilbud til alle voksne indvandrere, kan der være brug for at tage særlige hensyn til indretning, når det gælder specialundervisning og tilgængelighed for handicappede kan ligeledes være relevant at undersøge.

5.2.4. Plads til aktiviteter

Plads til aktiviteter med fx frivillige og andre relevante aktører fra fx lokalmiljøet kan være med til at sikre rammerne for et undervisningstilbud med en bred vifte af undervisningstilbud og sammenhæng mellem skolevirksomhed og det omgivende samfund.

5.2.5. Relevant tilgængelig information

Relevant tilgængelig information handler om muligheden for at få den information om undervisningen, der er nødvendig, fx omkring undervisningsmuligheder, hold, depositum, modultest, klippekort (frem til den 1/7-22) og prøver mv. Det kan både handle om, at der er synlig skriftlig information, fx på flere sprog, eller at der er synligt personale. Vejledning af nye kursister kræver særlig opmærksomhed for både S- og I-kursister. Særligt for S-kursister gælder, at de skal kende reglerne om klippekort (frem til den 1/7-22), depositum og konsekvenser, hvis de fx ikke består en modultest.

5.3. Tilsyn med undervisningen

Der skal føres tilsyn med selve undervisningen, herunder faglighed og metode i undervisningen for at sikre overholdelse af retningslinjer fra fagbeskrivelserne i bekendtgørelse om danskuddannelse. Det handler på mange måder om at føre tilsyn med selve kerneydelsen for udbyderen af danskuddannelse og er på den måde kompleks, særligt da der i dag ofte er tale om forskellige variationer af fremmødeundervisning, hybridundervisning, blended learning og ren online danskundervisning.

Det er et undervisningstilbud, der skal tage udgangspunkt i den enkelte kursists muligheder, forudsætninger og sprogbehov. Og i forlængelse heraf skal der foregå løbende evaluering og tilpasning af undervisningen for at sikre danskuddannelsens kvalitet og relevans for den enkelte. Danskuddannelsesloven betoner desuden vægt på udvikling af mundtlige kompetencer på begyndermodulerne samt et tydeligt beskæftigelsesrettet fokus i henhold til de beskrevne læringsmål på alle moduler.

Der kan føres tilsyn med undervisningen på forskellige måder, fx via:

- Observation af såvel fremmøde- som onlineundervisning
- Fagfællebedømmelse
- Granskning af læreplaner
- Interview med undervisere

Fakta

Tilsynskommunen skal være opmærksom på, at forskellige målgruppers undervisningsbehov tilgodeses. Det følger således § 16 i uddannelsesbekendtgørelsen, at kursisten skal have et undervisningstilbud, der skal være tilpasset den enkelte kursists forudsætninger og behov.

Det betyder, at personer, der på grund af fysiske eller psykiske handicap ikke kan følge den almindelige undervisning, skal have et særligt tilrettelagt undervisningstilbud.

- Interview med kursister
- Kursistundersøgelser
- Fravær
- Prøveresultater
- Gennemførelshastighed
- Samlæsningsgrad

5.3.1. Observation af undervisning

Observation af undervisningen kan udføres anmeldt eller uanmeldt og har til formål at undersøge den konkrete undervisningspraksis.

Observationer giver en vigtig viden om undervisningens form og tilrettelæggelse, også den som måske ikke fremgår eksplicit af sprogcentrets redegørelser om deres undervisningspraksis. Observation som metode stiller de samme krav til tilsynet som andre metoder. Men særligt for denne metode gælder det, at observatøren (en eller flere) i større eller mindre grad også påvirker den undervisning, der finder sted. Forud for observationerne bør det derfor overvejes, hvordan de kan finde sted, og hvor mange der skal være til stede for at minimere denne påvirkning. Der skal være et foruddefineret mål med observationerne. Disse mål kan være direkte relateret til fagbilaget i undervisningsvejledningen og fx handle om, hvordan der i undervisningen skabes sammenhæng mellem kursistens læringsrum (dvs. praktik, arbejde, fritid, familie mv. og undervisningsrum) på sprogcenteret eller tilsvarende, og hvordan der arbejdes

med mundtlighed på begyndermodulerne m.m. Hvis udbyderen, evt. efter aftale med kommunen, har haft et særligt pædagogisk udviklingsområde, vil det også være et oplagt tilsynsmål.

Kravet til undervisnings form og indhold på den enkelte danskuddannelse og det enkelte modul fremgår som tidligere nævnt af fagbilaget knyttet til bekendtgørelse om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (BEK nr 1045 af 24/06/2022). Der er angivet mål i forhold til niveau, indhold og undervisningstilrettelæggelse, som det kræver faglig ekspertise inden for området dansk som andetsprog for voksne at undersøge. Herunder fx om ændringer i bekendtgørelsen er implementeret, og på hvilken måde de er det. Men observationer kan også tilføre kommunens øvrige kontaktpersoner i forhold til danskuddannelserne vigtig viden om selve undervisningstilbuddet på det generelle niveau. Her vil erfaringen med den konkrete undervisningspraksis normalt indgå som en forudsætning for en reel dialog om undervisningens indhold og kvalitet.

Observation af undervisningen bør, på samme måde som andre tilsynsaktiviteter, finde sted som planlagte aktiviteter med en passende kadence. Dette kan være halvårligt eller årligt, når det gælder observation af mere generelle forhold ved undervisningen, samt årligt eller hvert andet år forud for indberetningen til SIRI, når det gælder mere specifikke forhold, der kræver faglig ekspertise inden for området dansk som andetsprog for voksne. Ved begge former for observationer gælder det, at der skal være defineret konkrete mål med aktiviteten.

5.3.2. Fagfællebedømmelse

Fagfællebedømmelse kan inddrages i tilsynet i forbindelse med sikring af den faglige kvalitet i undervisningen. Det betyder, at man inviterer kvalificerede undervisere fx fra et andet sprogcenter i en anden kommune til at undersøge bestemte aspekter i og omkring undervisningen. Fagfællebedømmelse som en del af tilsynet kræver dog, at aktiviteten ikke står alene, men at den rammesættes og sikres af begge implicerede kommuner. Således bør der indgås aftaler på kommunalt niveau omkring tilsynsopgaven, og kommunerne skal desuden sætte rammerne for, hvad der skal føres tilsyn med, hvilket bør være individuelt tilpasset udbyders risikoprofil. Derudover bør der være fokus på fælles udvikling og metoder f.eks. ift. observation, praksis for granskning af læreplaner og evt. lærerinterviews eller lignende for at

Viden

EVA (Danmarks Evalueringsinstitut) har udviklet en model for pædagogisk tilsyn på tre kommunale sprogcentre. Modellen kan findes på hjemmesiden: EVA.dk.

Modellen er rettet mod sprogcentrenes eget arbejde med uddannelseskvaliteten og kan derfor ikke stå alene; men den kan bidrage med viden og idéer til kommunens eget tilsyn.

sikre ensartethed i tilsynene. Kommunen bør desuden sikre sig, at fagfællerne har de nødvendige kvalifikationer, dvs. uddannelse og erfaring, i forhold til at føre tilsynet objektivt og kvalificeret.

5.3.3 Granskning af læreplaner

Granskning af læreplaner kan give et godt billede af undervisningen på den enkelte danskuddannelse og modul. Aktiviteten fungerer godt i samspil med undervisningsobservation eller fagfællebedømmelse og kan kvalificere disse aktiviteter, både i forbindelse med planlægningen af dem og efterfølgende i forbindelse med den samlede vurdering.

5.3.4. Interviews med ledere, undervisere og kursister

Interviews med ledere, undervisere og kursister kan på samme måde indgå som en naturlig del af tilsynsaktiviteterne. Fx kan observationerne efterfølges af et interview, hvor observatør og underviser reflekterer over aspekter af den konkrete undervisningspraksis. Kursisterne kan på samme måde interviewes individuelt, i par eller mindre grupper tilpasset over samme emne, hvis det niveaumæssigt er muligt.

Interview med kursister kan dog også med fordel foretages løsrevet fra observation eller fagfællebedømmelse. Dette kan bidrage til det samlede tilsyn, hvis man definerer aktiviteten og altså sikrer sig, at de kursister, man taler med, er repræsentative for det, man ønsker at spørge om. Overvejelser omkring formen, fx hvordan man udvælger kursisterne, om man ønsker at inddrage tolk eller fx kun interviewe kursister på bestemte mundtlige niveauer, er meget væsentlige for kvaliteten af disse interviews og dermed for deres anvendelighed i forhold til tilsynet.

Interview med ledere om den pædagogiske ledelse er væsentligt i forhold til at rammesætte det pædagogiske tilsyn, herunder at give de tilsynsførende en forståelse for, hvordan der arbejdes med pædagogisk udvikling, hvilke udfordringer der er, samt hvilke mål der sættes på området.

5.3.5. Kursistundersøgelser

Egentlige kursistundersøgelser kan være et vigtigt bidrag i tilsynet med undervisningskvaliteten. Dog har det betydning, om det er udbyderen selv, der står for undersøgelsen, eller om det er kommunen eller anden ekstern partner, der foretager undersøgelsen. Mange sprogcentre laver tilfredshedsundersøgelser som en del af den interne kvalitetssikring, og disse kan inddrages, dog bør kommunen sikre sig viden om hvordan og med hvilket formål undersøgelsen er designet og data indsamlet.

5.3.6. Fravær og fremmøde

Der er en sammenhæng mellem et stabilt fremmøde og god sprogudvikling og progression. Oplysninger om fravær er derfor centrale for tilsynet og kan anvendes som en af flere indikatorer for undervisningskvaliteten. Der kan dog være mange forskellige grunde til et lavt fremmøde, og man kan derfor ikke uden videre slutte sig til, at kvaliteten med undervisningen i sig selv er dårlig, fordi der er en høj fraværsprocent. For S-kursister, der er i arbejde, kan det handle om travlhed, og der kan være behov for at tilrettelæggelsen af undervisningen tilpasses. Fx som blended learning, intensive kortere forløb eller evt. weekendundervisning. For I-kursister, der er i beskæftigelsestilbud som fx praktik, kan det også handle om koordinering mellem arbejds- eller praktiksted. Endelig har forskellige normer og opfattelser af gyldige fraværsårsager en betydning. Et samlet tilbud, der ikke er koordineret, kan gøre det svært for kursisten at prioritere og beholde motivationen. Omvendt viser erfaringen, at projekter, hvor danskundervisningen er godt sammentænkt godt med beskæftigelsesindsatsen, har en god indflydelse på motivation, fremmøde og gennemførelshastighed

Tilsynet med kursistfraværet er komplekst og handler normalt både om at undersøge administrative praksisser hos udbyder og kommune og pædagogiske praksisser hos udbyder.

Viden

Læs mere om fravær på danskuddannelserne i Styrelsen for International Rekruttering og Integrations fraværsanalyse (2018). Rapporten viser bl.a., at en væsentlig faktor for at nedbringe fraværet er, at der er et velfungerende samarbejde mellem kommuner og sprogcentre. Rapporten kan findes på Integrationsviden (søg under Viden). Læs desuden Styrelsens årsrapport 2021 om aktiviteten hos udbydere af danskuddannelse for voksne udlændinge m.fl. Rapporten kan findes på Integrationsbarometer.dk

5.3.7. Gennemførelshastighed

Gennemførelshastighed, både i forhold til den samlede danskuddannelse og det enkelte modul, kan sige noget om kvaliteten, dog ikke uden nøjere analyse. En hurtig samlet gennemførelshastighed kan være et signal om høj kvalitet i undervisningstilbuddet. Men det kan også handle om forkert indplacering på en danskuddannelse. Hurtig gennemførelse af enkelte moduler kan handle om det samme, men kan også hænge sammen med et snævert fokus på testforberedende undervisning uden fx de bredere beskæftigelsesrettede undervisningsmål. Til slut kan det også handle om et utilstrækkeligt system til afvikling og bedømmelse af modultest, herunder manglende kvalifikationer hos modultesterne. Endelig kan en lang gennemførelshastighed være et udtryk for manglende kvalitet i det samlede tilbud.

5.3.8. Prøvekarakterer

Karaktergennemsnittet på danskprøverne siger noget om det sproglige niveau kursisterne opnår ved den pågældende danskuddannelse, og kommunen kan årligt sammenligne prøveresultaterne hos deres udbyder med landsgennemsnittet i årsrapporten om aktiviteten på danskuddannelserne for voksne udlændinge, eller via de kommunespecifikke dataark om danskuddannelserne, der udsendes forud for indberetningen til SIRI. Karaktergennemsnittet bør indgå i planlægningen af tilsynsaktiviteterne.

Et lavt gennemsnit kan være et udtryk for problemer på flere forskellige områder og kræver næsten altid en undersøgelse. Der kan være tale om, at kursisterne kommer for tidligt til prøve, at undervisningskvaliteten er for dårlig, eller at der ikke i tilstrækkelig grad er mulighed for at tilrettelægge en undervisning, der passer til kursistens sprogniveau eller passer til de beskæftigelsesrettede tilbud, kursisten evt. også deltager i. Det er sjældent, at årsagen udelukkende handler om statistiske afvigelser, fx ved at der er færre til test netop dette år. Både et højt og et lavt karakterniveau kan desuden være en afspejling af sprogcentrets visitationspraksis i tilfælde af tvivl ved indplaceringen.

5.3.9. Lærerkvalifikationer og kompetenceudvikling

Det er essentielt for undervisningskvaliteten, at undervisere er kvalificerede, og at der løbende sker en kompetenceudvikling af dem. Det handler om at sikre implementeringen af lovgivningens kvalitetskrav om en effektiv, fleksibel og individualiseret danskuddannelse på et område, hvor undervisningen er kompleks. Komplexiteten henviser her til, at danskuddannelserne dels er rettet mod selve sproget, dels sprogets anvendelse i forbindelse med integration og beskæftigelse. Dertil kommer, at målgruppen er bred og har differentierede undervisningsbehov. Til slut skal nævnes, at danskuddannelsesområdet er et område med mange løbende forandringer, der samlet set kræver ajourførte lærerkompetencer.

I vejledning om danskuddannelse (VEJ nr 9621 af 11/09/2020) anbefales det, at skolens retningslinjer for ansættelse og kompetenceudvikling på området undersøges, og at der tages stikprøver. Men ofte er det også nødvendigt direkte at undersøge, hvor mange undervisere, der endnu ikke er færdige med uddannelsen, hvor mange der har dispensation, og om der foreligger en realistisk plan for deres færdiggørelse af uddannelsen. Forhold som lærernes sygdom og udskiftning kan også være relevant, da det samlet set har indvirkning på undervisningskvaliteten.

5.3.10. Samlæsning på tværs af niveauer

Graden af samlæsning, både på tværs af moduler og danskuddannelser, har betydning for undervisningens kvalitet og bør inddrages, både i forbindelse med tilsynet med undervisningen og tilsynet med lærernes kvalifikationer. Faldende kursisttal og et skærpet fokus på effektivisering betyder, at der mange steder i højere grad tilrettelægges undervisning på tværs af danskuddannelserne. Der er imidlertid god evidens for, at samlæsning påvirker muligheden for at tilrettelægge undervisningen, så der tages hensyn til den enkelte kursists behov og forudsætninger. Dette kan i sidste ende udfordre selve kvaliteten i undervisningen, og kan have effekt på gennemførelshastighed, karaktergennemsnit og fravær. Udfordringer ved samlæsning på tværs af niveauer kan, afhængig af samlæsningsgraden, afbødes ved at den enkelte underviser har den

Fakta

Tilsynskommunen er ansvarlig for, at udbyderen alene har ansat lærere, der opfylder danskuddannelseslovens og bekendtgørelsens regler om lærerkvalifikationer. Dette gælder både fastansatte og vikarer. Vær opmærksom på, at reglerne blev ændret i 2020 (se BEK nr 1045 af 24/06/2022).

rette viden og de rette kompetencer til at facilitere denne undervisning og sikre at den enkelte kursist læringsbehov tilgodeses. Organiseringen af undervisningen og lærernes kompetencer, efter- og videreuddannelse mv. er derfor områder, der kan undersøges i denne sammenhæng.

5.3.11. Planlægning og afvikling af test og prøver

Kvalitet i afvikling af modultest og danskprøver er væsentlig for sikring af valide test- og prøveresultater. Hvis udbyder er prøveafholdende, skal der være en velbeskrevet praksis på området, og ansvarlig for danskprøverne skal være grundigt inde i reglerne, som de er beskrevet i prøvebekendtgørelsen og Styrelsen for International Rekruttering og Integrations Vejledning om den praktiske afholdelse af danskprøver. Der skal være en tilsvarende beskrevet praksis for afholdelse af modultest. Kommunen kan føre tilsyn ved at undersøge og spørge ind til udbyders samlede praksis samt uddannelse og efteruddannelse af testere, censorer og eksaminatorer. Det kan herunder undersøges, om modultestere deltager på Styrelsen for International Rekruttering og Integrations årlige modultestkonference, om beskikkede censorer ved alle de afsluttende prøver deltager på Styrelsen for International Rekruttering og Integrations årlige censorkonference, samt om eksaminatorer og censorer ved de afsluttende danskprøver deltager i Styrelsen for International Rekruttering og Integration efteruddannelseskurser for censorer og eksaminatorer. Har SIRI aflagt uanmeldt tilsyn i forbindelse med prøveafholdelse hos prøveafholder, skal evt. opfølgning på resultatet inddrages i tilsynet.

Rapporter mv.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) (2016): Model for pædagogisk tilsyn på de kommunale sprogcentre

UIM (2020): Vejledning om danskuddannelse til voksne udlændinge (VEJ nr 9621 af 11/09/2020)

Ankestyrelsen (2020): Fravær fra danskuddannelse - For flygtninge og familiesammenførte

Rambøll (2020) Evaluering af danskuddannelsesreformen